

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Quæst. 639. Qualiter isntitutio debeat esse libera, & non captatoria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

que legata conferri; cum id ut singulis prohibitum non sit, neque expressè sub nomine infamium contineantur. *L. 1. c. de secund. nupt.* Muller. *l. c.* cum Carpz. *p. 3. c. 13. def. 16.* de collegiis verò Judæorum mox dicitur. Ac denique hodieum certi juris est, quòd conjux conjugem hæredem instituere possit. Idem cum Peckio. *de testam. conjug. L. 1. c. 1. num. 3.* quod tamen non possunt secundò nubentes, existentibus liberis ex priore matrimonio. *L. hac edictali. c. de secund. nupt.* Lauterb. *l. c. §. 9.* in summa itaque omnes institui possunt hæredes, nisi specialiter jure prohibeantur.

2. Resp. Ad secundum: prohibentur autem institui ferè sequentes. Primò servi pœnæ. *L. 3. de his que pro non script. habent. L. 17. ff. de pœn.* Secundò olim peregrini institui non poterant, quod hodieum sublaturum videtur. *Stru. in ff. de hæred. inst. th. 3.* sic peregrinantes institui posse hæredes juxta *§. fin. Inst. de hæred. inst.* ait Muller. *l. c. th. 3. lit. a.* Tertiò deportati. *L. 1. c. eod. l. 16. ff. de interd. & re legat.* quibus hodieum æquiparantur damnati ad remos. Lauterb. *in ff. eod. §. 8.* Quartò banniti seu proscripti ab Imperatore vel Camera Imperiali, qui in multis æquiparantur deportati. Ordo Cameral. *p. 2. tit. 9. §. 2. Gail. de pace publ. l. 2. c. 12. num. 3.* Lauterb. *l. c.* Muller. *cit. th. 3. lit. β.* ubi etiam, qualiter se gerere debeat, qui nihilominus bannitum vult scribere hæredem, ut etiam nepotibus banniti sit cum effectu prospectum. Quartò hæretici publicè tales declarati. *L. 5. c. de hæret. uti & Apostata. L. 13. c. de Apostat.* *Stru. Muller. Lauterb. ll. cit.* Quintò nati ex damnato & incestuoso concubitu. *Aurb. ex complexu. c. de incest. & inutilib. nupt.* Secundum dicta supra, quibus tamen ex æquitate canonica juxta *c. 5. de eo qui duxit in matrim. quam poll. à patre relinqui possunt ac debent alimenta.* Sextò servus de adulterio cum domina accusatus ab ea institui nequit. *pr. Inst. de hæred. inst. vers. est tamen.* Sed neque servus institui potest, cujus dominus institui nequit, etsi valeat ejus institutio, si servus ille manumissus est, vel ad alterius domini capacis institui potestatem venerit. *L. si servus. ff. de acquir. hæred. de Lugo. l. c.* Septimò filii reorum criminis perduellionis. *L. 5. §. 1. c. ad leg. Jul. Majest.* quod à Claro restringi ad liberos natos post commissum crimen contra generalem. *cit. l. rationem,* ait Lauterb. *l. c.* cum Boccr. *de crim. les. majest. c. 3. num. 6.* in tantum tamen restringendum, ut intelligatur de solis filiis, non de filiabus. *cit. l. 5. §. 3.* uti nec de nepotibus. *L. 6. ff. de test. tutor.* Lauterb. *l. c.* cum pœnalia & odiosa sint restringenda. quin etiam Brunem. *ad l. 11. ff. de lib. & posthum.* Lauterb. *l. c.* hujusmodi filiis legitimam relinquentiam putant. Octavò collegia illicita, hoc est specialiter non approbata & privilegiis subnixia. *L. 1. c. de hæredib. instituend. l. 3. §. 1. ff. de colleg. & corp.* Lauterb. *l. c.* Secus est quòd ad singulos de tali collegio, ut Idem cum Carpz. *p. 3. c. 13. def. 37.* Unde etiam nec collegia Judæorum, nec Synagogæ institui possunt hæredes; quia nullibi talia collegia Judæorum sunt approbata. Arg. *L. 1. c. de Judæ.* Muller. *l. c. th. 3. lit. y.* ubi tamen addit: non quòd omnia illorum collegia illicita sint; sed potius quòd viribus & opibus augenda non sint, sed depauperanda. secus si ut singuli considerentur, ut dictum. de quo etiam videri potest Cujac. *L. 7. obs. 30. not. 7.* Nonò tam etsi extra dubium sit, Imperatorem aut Principem institui posse hæredes, cum ii deterioris conditionis esse non debeant quam privati. Welenb. *ad ff. de acquir. rerum domin. n. 27. litis*

tamen fugiendæ causâ (ut dum quis institueret Principem, ne quis creditorum aut hæredum ab intestato, &c. hæredi tam potenti litem intentare audeat) instituendi non sunt. *Srru. in ff. de hæred. instituend. th. 3. lit. t.* Muller. *ibid.* plura de incapacibus institui vide supra, ubi quinam ex testamento accipere possunt. Potrò dum hi incapaces institutionis instituuntur, institutio ipso jure nulla est, non tamen hæreditas aut quod relinquitur, fisco accipitur. Lauterb. *l. c. §. 11.* *Stru. cit. th. lit. d.* Sed eorum portio ad substitutos vel ad hæredes ab intestato pervenit. *L. 3. ff. de his qui pro non script. habent.* Muller. *ad Stru. cit. lit. d.* Lauterb. *l. c.* qui tamen in hoc incapaces distinguit ab indignis (quales sunt, qui ipso jure quidem institui possunt, sed iis propter delictum aliquod contra testatorem vel testamentum, vel aliam ob causam hæreditas auferatur) quòd his institutis, hæreditas deferatur fisco juxta *L. 1. ff. de jure fisci.*

Quæst. 637. Quid & quotuplex sit institutio.

1. Resp. Ad primum: institutio hæredis nihil aliud est quam futuri hæredis seu successoris designatio, seu nominatio facta à testatore directis verbis. *L. 1. §. 1. ff. de vulg. & pupill. substit. Lauterb. ad ff. de hæred. inst. §. 1.* Muller. *ibid. th. 1. lit. y.* Dicitur primò: facta à testatore ad distinctionem hæredis futuri à legibus denominati, qui improprie dicitur institutus. dicitur secundò: directè seu directis verbis facta: per quod distinguitur hæres institutus à fideicommissario, qui non nisi verbis obliquis instituitur. Lauterb. *l. c.*

2. Resp. Ad secundum: dividitur institutio in primam, seu quæ proprie talis dicitur, & in secundam, quæ proprie substitutio dicitur, de qua paulò post. Proprie talis alia est necessaria, quæ fit ex juris necessitate earum nempe personarum, quæ ex eadem necessitate institui vel exhæreditari debent. alia voluntaria, nempe earum personarum, quas liberè testator potest praterire absque eo, quòd eas exhæredet.

Quæst. 638. Quibus verbis facienda institutio.

Resp. Institutio nullam certam verborum formam requirit, sed fieri potest quibuscumque verbis, modò ex iis voluntas testatoris sufficienter constet. *L. quoniam. c. h. t.* idque absque eo, quòd testator utatur nomine hæredis; etsi eo uti sit securus, cum, si omisso hoc nomine relinquat determinatum dicendo v. g. relinquo Titio domum meam, testamentum non valeat in vim testamenti, sed tantum in vim codicilli, eo quod nec implicita, nec explicita adsit seu appareat voluntas instituendi hæredem, quæ tamen est de essentia testamenti. Reiffenst. *h. t. 421.* Sic etiam perinde est, an testator utatur verbis directis in personam testatoris. v. g. dicendo: assigno, instituo, transfero omnia mea, exceptis legatis; sive conceptis in personam hæredis. v. g. dicendo: pertineant, habeat, accipiat omnia mea, succedat. Lauterb. *ad ff. de hæred. inst.*

Quæst. 631. An & qualiter institutio debeat esse libera, & non captatoria.

1. Resp. Ad primum: institutio hæredis, ut valeat, debet esse libera. unde extorta per metum est nulla. *ad ff. de hæred. inst. th. 8.* Muller. *ibid. & in ff. qui testam. fac. poss. th. 8. lit. a.* cum communi. idque, etiam si metum sequantur bona verba,

verba, testamentum seu institutio manet invalida; quia durat eadem causa metus & cogendi potestas. Farinac. oper. crim. g. 161. num. 36. & 93. Sichard. in cod. ad tit. si quis testam. prohib. num. 14. Manz. de testam. valid. & invalid. tit. 1. num. 51. & metus lapsu temporis non mitigatur, sed potius animum passim metum exacerbatur; & metus semel per atrocitatem incussus perpetuus censetur, etiam inter conjuges, adeoque etiam, dum conjugem blandiendo ad hereditatem relinquendam induxisset; adhuc non libero animo, sed metus causa reliquisset censendus est, ut Muller. cit. ib. 5. cum Peckio de testam. conjug. l. 1. c. 9. num. 2. & 3. ex quo tamen non sequitur, quod tradunt Duaren. ad l. 1. de testam. Menoch. de arbr. cas. 395. num. 7. Peregr. de jure fisci tit. 6. num. 4. Fachin. l. 10. controu. c. 15. nimirum hereditatem ex hujusmodi delatam auferendam heredi per vim instituto, & fisco applicandam; cum iniquissimum foret hanc conditionem inferri agnato proximo, si is ob sceleratum factum alterius commodo hereditatis privaretur, fisco bona auferrent. Muller. l. c. cum Carpz. p. 1. c. 5. d. 16. Brunem. ad l. fin. ff. si quis aliq. prohib. vel coeger. Idem est, si institutio à testatore dolo inducto obventa, quia is juxta L. ff. de dolo. consensum excludit, & consequenter libertatem tollit. Stru. cit. ib. 5. lit. 8. Muller. ibid. Sed neque valet institutio extorta importunis precibus & sollicitationibus. Stru. in ff. de hered. inst. ib. 8. lit. 8. Muller. ibid. siquidem istiusmodi immoderate & importuna flagitationes aliquo modo cogere, & quoddam violentia genus in se continere, & vim & effectum justis metus habere dicuntur. Castill. p. 3. controu. c. 1. n. 114. n. 12. & seq. equiparanturque extorsioni. Peck. l. c. n. 9. Unde vel maximè repugnant testamenti facti seu institutioni, utpote quæ verè liberi & liberalis animi, improbam extorsionem non admittit. Peck. l. c. Manz. l. c. g. 1. num. 8. Carpz. p. 3. c. 5. d. 9. num. 2. Muller. l. c. Unde testator, quod semel iterumque negatum, tandem importunitate petendi victus concedit, in vitis concedere præsumitur. Manz. l. c. g. 4. num. 8. Porro pro importunis sollicitationibus habentur eæ, quæ sunt instantissimæ, sæpe iteratæ, & propter iterationem immodicæ testamentum reddunt meticulousum. Castillo. l. c. num. 114. 124. qui tamen n. 138. censet id Judicis arbitrio discernendum. Exemplum testamenti, quod rectè & regulariter præsumitur factum ad istiusmodi importunas sollicitationes cum Manz. l. c. g. 3. num. 15. Menoch. de præsump. l. 4. præsump. 12. num. 10. illud ponit Muller. l. c. quod facit testator instituendo secundam uxorem ejusque liberos hæredes, prioris matrimonii liberos præteritis. eò quod ex L. 4. ff. de moff. testam. Tiraq. Mascard. Brunem. alique plerique DD. colligant, quòd quidquid faciunt patres adversus liberos habentes novercas, id facere præsumantur novercatis per suasionibus inducti. Aliud quoque exemplum justæ præsumptionis, institutionem factam ex metu, affert Muller. dum uxor diceret marito decumbenti, se illum deserturam in infirmitate, nisi se instituat hæredem. De cætero adhibere preces, rogationes, & hortationes ad impetrandam institutionem, modò non transeant in importunas sollicitationes, libertati illius non officit; non enim cogit, qui rogat, cum relinquatur in arbitrio rogati, num velit rogationi locum dare necne. Manz. l. c. tit. 3. g. 3. num. 5. Carpz. Jurisp. consistor. l. 2. tit. 20. def. 322. num. 10. Muller. l. c. idiplum etiam procedere dicens cum Menoch. conf. 431. num. 32. etiam si

preces potentiorum. Idem est de blanditiis, adulationibus aliisque verborum illecebris; cum nec hæc plene libertatem humanæ voluntatis impediunt, sed solum eam invitent & concilient. Manz. l. c. Brunem. ad l. 3. c. de testam. num. 1. Muller. l. c. lit. 1. idem dicentes de lacrymis, nisi hæc sint dolosæ, ut sæpe contingit. Habentque hæc locum non tantum in ordine ad primitus obtinendam institutionem; sed etiam ad alliciendum, ne facta institutio revocetur. L. ult. ff. si quis aliq. test. prohib. Perez. in Cod. eod. Paris. l. 3. conf. 67. num. 51. Muller. l. c. quini & ad impetrandum, ut testamentum jam conditum revocetur in præjudicium institutorum in eo & in commodum rogantis. ut Stryck. de jure blandit. c. 4. num. 15. & seq. dissentientibus. Capoll. cant. 36. v. licet blandis. Cravet. l. 4. conf. 670. n. 3. aliique ab eis citati. docentes solas blanditias adhibitas post primum testamentum, ut fiat secundum, impedire revocationem primi per secundum, etiam dolo non probato. dissentiente item Angelo. in l. ult. c. si quis, aliq. test. prohib. quatenus allerit primum institutum in hoc casu posse hereditatem vel legatum sibi relictum consequi per actionem de dolo, vel per actionem in factum.

2. Resp. Ad secundum: institutio captatoria (qualis dicitur, dum quis spe alterius reciproca institutionis instituit aliquem, vel potius voluntatem suam instituendi designat. v. g. dicendo: ex qua parte Titius me hæredem scribit, ex ea hæres meus esto; ac ita hoc hamo captat seu piscatur hereditatem alterius pinguiorem. Stryck. l. c. n. 65. & 68. Dauth. de testam. num. 26.) est prohibita. L. captatorias. ff. de hered. inst. & neque in hereditatibus, neque in legatis valet. L. captatorias. ff. de legat. 1. cujus prohibitionis hæc est ratio ad æquata; quòd voluntas illa captatoria est turpis, utpote meram fraudem alterius hereditatem acquirendi continens, ut ex Dauth. l. c. num. 27. Muller. l. c. lit. 2. Unde ne quidem in testamentis privilegiatis. v. g. militaribus valet. L. 11. c. de testam. milit. cum his quidem ob ignorantiam faveant, non tamen eorum fraudes jura foveant, ut Brunem. ad l. 70. ff. de hered. instituend. num. 2. Quin nec in testamentis ad pias causas permittitur. Brunem. in l. 11. c. de testam. cum Ecclesiæ ex fraude compendium querere non sit conveniens, ut Stryck. l. c. n. 76. contrarium tamen sentiente quòd ad causas pias. Bartolo. ad cit. l. 70. in fine per c. cum tibi. h. l. Sed neque talis captatoria dispositio convalescit per approbationem hæredum ab intestato; quia tanquam deceptoris & auferens liberam testandi facultatem repugnat bonis moribus, cujusque nullitas concernit favorem publicum, adeoque partium consensu confirmari nequit. Muller. l. c. cum Surdo. decis. 53. & aliis ab eo citatis. Porro ut voluntas & institutio sit captatoria, requiritur, ut concepta seu collata in futurum, & non in præteritum post testamentum confectum; cum non possit videri captari, quod jam dispositum est. Zoës. ad ff. de hered. inst. n. 5. & 6. Coraf. s. miscell. 13. Donell. in coment. l. 6. c. 19. in fine. Cujac. l. 16. obs. ib. 11. Muller. l. c. Lauterb. ad cit. tit. 5. 19. & potius talis dispositio sit si-gnum grati animi. Manz. l. c. tit. 6. g. 25. num. 13. Unde jam etiam testamenta reciproca conjugum præsertim sterilium, & quorum ætas provecta profifica non est, in eadem charta uno eodemque tempore confecta rationem captatoris institutionis non habent, sed sustinentur; cum unius voluntas ab alterius arbitrio non dependeat sed utraque libera sit, & conjugalis amor suspicionem captionis præmi-
exclut

excludat, nisi tamen captatoria voluntas exprimat, ut dum maritus diceret uxori: instituo te heredem, si à te instituar haeres; hæc enim haberetur pro captatione pecuniæ conjugalis. Lauterb. *cit.* §. 19. cum Brunem. *ad cit.* l. 70. num. 4. Potest quoque invitatus per institutionem captatoriam instituere testatorem talem invitantem, ita ut valeat hæc secunda institutio, esto, quòd prima valida non sit; cum nullibi prohibeatur quis instituentem se vicissim instituere, nullaque sit in secunda illa institutione captatio, dum licet secundus institutor fuerit invitatus spe lucri, quia tamen scivit primam institutionem sui ab altero factam esse nullam, adeoque nullam per eam sibi deferri utilitatem, cessat omne motivum instituendi instituentem se, estque ei liberum illum non instituere. Cujus tamen contrarium esset, si putasset primam institutionem validam esse, aut ex testamento appareret eum motum fuisse ad instituendum, ut impleret conditionem positam à primo instituente, ut cum Peckio. *de testam. conjug.* l. 1. c. 44. num. 2. Muller, l. c.

Quest. 640. An & qualiter institutio debeat esse certa.

REsp. Institutio, ut valeat, debet esse certa imprimis in hoc sensu, ut non ambiguit sed clarè constet de intentione testatoris. quare, si testamentum scriptum est, adhiberi non debent notæ & abbreviaturæ inusitatæ, ex quibus vix sensus certus scripturæ percipi possit. *L. 6. §. ult. de bonor. possess.* Muller. *instru. ad ff. de hered. instit. th. 8. lit. u.* dein in eo quoque sensu certa esse debet, ut per eam constet de certa persona instituti in heredem, vel ex nomine illius aliòve signo indubitabili. *L. 9. in pr. & §. 8. & seq. l. 58. l. 62. §. 1. ff. de hered. instit. l. 4. c. eod.* Unde non valet institutio, quâ quis habens plures amicos, qui vocantur Joannes, instituit Joannem, & sciri aliunde non potest, de quo Joanne senserit. *cit. l. 61.* Idem est, dum habens plures fratres, dicit: instituo fratrem. Muller. *cit. th. 18. lit. n.* cum communi. ubi tamen, quòd aliqui cum Bartol. in *L. duo sunt Titii. de testam. tutor.* Admittant talem institutionem, si probari possit testatorem unum ex illis ejusdem nominis præ aliis dilexisse. Non tamen vitatur institutio, si erratum in hæredis patre, patria, qualitate, officio, nomine; vel etiam ob falsam demonstrationem, modò aliàs de persona constet. *cit. l. 62. l. 48. §. 2. l. 58. ff. l. 5. c. de hered. inst.* Non vitatur quoque institutio, si testator in testamento suo certum heredem non expresserit, illum tamen designavit per relationem ad certam schedam vel scripturam, in qua nomen hæredis expressum, ita tamen, quòd non nisi post mortem testatoris ejus persona veniat certificanda. idque etiã non tantum quòd ad legata & relicta particularia, ut vult Jason. in *l. certum. ff. si certum petatur. post. n. 1.* Sed etiam in institutione hæredis universalis. *Clar. §. testamentum. q. 36. num. 2.* citans Paris. *L. 3. conf. 19. n. 13.* testantem de communi. Natta. in *Aurb. quod sine c. de testam. n. 26.* quamvis addat Clarus, quòd licet negari nequeat, hanc opinionem in puncto juris non parvam pati difficultatem, nihilominus propter autoritatem DD. illam tenentium ac stante communi observantiã, non sit ab ea recedendum, modò liquidò constet, schedam esse illam, ad quam testator se retulerit, ut Bartol. in *L. si ita scripsero. ff. de condit. & demonstr. Paris. l. c. n. 26.* Sed neque vitatur institutio (quæ est limitatio responsionis ordinaria) quâ haeres instituitur causa pia, etsi nulla in particulari exprimat, dicendo.

v.g. instituo causas pias; vel instituo pauperes. *Stru. cit. th. 8. lit. a.* Muller, *ibid.* Perez. in *cod. de hered. instit. n. 9. in fine.* Wesenb. *tit. eod. th. 9.* cum communi. Arg. *L. 24. c. de Episc. & Cler.* Circa hæc tamen notandum, quòd asserit Muller. l. c. cum Strauch. *de person. incert. c. 6. th. 10.* Nimirum, quòd si pauperes vel pia causa in genere instituantur, neque pauperes cunctos, neque singulos, sed Episcopos vel æconymos nomen hæredum gerere, actionesque movere & suscipere hereditatem & bona relicta fructusque ad pauperum alimenta aliasque causas pias erogare. Verum quidquid sit de nomine hæredum, re ipsa pauperes in communi sunt instituti hæredes, Episcopi & æconismo non nisi officio executorum & distributorum fungentibus dividendo hereditatem inter singulos eorum, aut etiam, si frugifera est, ex ejus fructibus præbendo iis in annos alimenta. de cætero hæredis profani institutio commissa alterius arbitrio v.g. dum testator diceret: heredem instituo, quem Caius voluerit seu designaverit; vel heredem post mortem meam nominandum comitto; non valet juxta clarum textum, *L. ita insti. 32. ff. de hered. inst.* idque ex e ratione, quòd, uti ibidem dicitur, testamentum jura ipsa per se firma esse oportet; adeoque non dependere ab alieno arbitrio, & quia incertum in hoc casu est consilium; quòd tamen certum esse debebat, ut Ulpian. in *fragment. tit. 22. §. incertum.* Harpr. *ad pr. Inst. de testam. ordin. n. 48.* Mantic. *de conjest. ult. vol. p. 4. t. 3.* Muller, *loc. mox citand.* His non obstante c. cum tibi. h. t. ubi: *dicimus, quòd qui extremam voluntatem in alterius dispositionem committit, non videtur decedere intestatus, &c.* Cum hoc Capitulum ad piam causam, cujus favore in institutione illius in heredem arbitrium tertii admittitur, non sit extendendum, ut agnoscunt plerique AA. Tiraq. *de privil. pie caus. privil. 64.* Velac. *consult. 68.* Barbof. *ad cit. c. 2. num. 2.* Alciat. & alii, quos citat & sequitur Muller. *cit. th. 8. lit. p. in fine.* Quòd si tamen testator arbitrium tertii ad certum genus, etiam profanarum personarum, restrinxerit, dicendo v.g. volo heredem meum esse, vel heredem instituo unam ex fororibus meis, quam uxor mea vel mater earum elegerit seu designaverit, valebit institutio. Reiffenst. *h. t. num. 336.* citatis Hann. *p. 4. tit. 7. c. 2. num. 10.* Sichard. *ad rubr. cod. de hered. inst.* Haunold. *Tom 2. tr. 6. c. 5. num. 332.* Muller. l. c. referens pro hoc Manz. *de testam. valid. tit. 6. q. 24. num. 6.* & Covar. *ad cit. c. cum tibi. num. 14.* Vide eundem Muller. *cit. th. 8. lit. n.* ubi etiam, an & qualiter incertitudo futuri eventus invalidet institutionem conceptam. v.g. his verbis: heredem instituo, qui post mortem meam ducturus est in uxorem filiam meam. Estque horum ratio, quòd hoc modo ipsa institutio verè non committitur arbitrio alterius; cum hic non possit aliquid pro licito, sed teneatur necessariò unum ex designatis eligere.

Quest. 641. An & sub qua conditione fieri possit institutio, & in specie filii.

1. **R**Esp. Primò supponendo in genere, quòd certum est apud omnes Arg. totius *tit. de condit. instit.* institutio hæredis valide fiat sub conditione. est autem conditio aliquid, vi cujus actus testamentarius, scilicet institutio aut relicto legati suspenditur seu differtur usque ad futurum aliquem eventum incertum. *L. 41. de V. O.* Unde patet duo requiri ad esse conditionis; primum, ut eventus sit futu-